

را می‌خواستند که انگلیس و آمریکا می‌خواست. هدف یکی بود؟ ساده‌نگاری بسیار می‌خواهد که انسان بگوید ماجرای ۲۸ مرداد تافته جدا بافته‌ای بود و دنباله ۲۵ مرداد نبود.

من به یاد دارم که وقتی اسناد کودتا از سوی سیا منتشر شد، شما ضمیمه‌ای بر کتاب خواب آشفتنه نفت تحت عنوان «گفته‌ها، ناگفته‌ها» منتشر کردید و نوشتید که این اسناد نشان داد داوری شما درباره رخدادها و نتایجی که از این اسناد به دست آوردید، درست بوده و تغییری نداشته است؟

به خاطر اینکه در کتاب خواب آشفتنه نفت، سعی کردم هر اظهار نظری از سوی هر شاهد یا سند به جا مانده درباره دکتر مصدق و نهضت ملی در آن دوره تاریخی را بررسی و تحلیل کنم. پس از انتشار گزارش سیا هم تعلیقه‌ای نوشتم که در چاپ بعدی به جلد دوم اضافه شد. گزارش سیا اگرچه روشنی‌های بیشتری بر ماجرای کودتا می‌افکند، اما چیز زیادی بر دانسته‌های ما نمی‌افزاید.

سوال آخر خودم را می‌خواستم درباره بازتاب‌های کتاب شما بپرسم و اینکه بعد انتشار کتاب شما چه گروه‌ها و نحله‌هایی از این اثر استقبال کردند و چه کسانی در برابر آن موضع غیرمنصفانه یا خصمانه گرفتند؟ و البته به ما بگویید که جلدهای بعدی کتاب در چه مر حله‌ای است و آیا درگیر استمرار و تداوم این مجموعه هستید یا نه؟

من در همان مقدمه جلد اول «خواب آشفتنه نفت» حدیثی از پیامبر اکرم (ص) نقل کرده بودم که خطاب به امیرالمؤمنین علی (ع) فرمود: «هَلْکَ فیک ائمان، محب غال و مبغض قال». کتاب مرا دشمنان مصدق البته خوش نداشتند، عدای از دوستان هم که برای او مقام فوق‌بشری و قدوسی قائلند از کتاب من رضایت‌خاطر حاصل نمی‌کنند. من معتقدم که نام نیک بزرگان را باید پاس داشت. مصدق را دوست دارم و احساس خود را از خوانندگان پنهان نکردم، ولی در عین حال کوشیدم تا آنجا که می‌توانم در داوری‌ها بی‌طرف باشم و شرط صداقت و امانت فرو نگذارم و تاریخ‌نویسی را با مناقب‌نویسی عوضی نگیرم و بسیار خوشوقتیم که اخلاص من در حقیقت‌طلبی مقبول طبع صاحب‌نظران بود و از این پس هر کس بخواهد راجع به آن دوران پژوهشی بکند از مراجعه به کتاب من بی‌نیاز نخواهد بود. در پاسخ قسمت اخیر سوال شما عرض می‌کنم که حالا مدتی است به نوشتن بخش آغازین تاریخ نفت ایران یعنی از امضای قرارداد داریسی تا سقوط رضاشاه مشغولم. قوای دماغی من به اقتضای سن و سال سستی گرفته و ذوق و نشاط لازم برای انجام کار کاستی پذیرفته، ولی امیدوارم به فضل الهی این کار را پیش از پایان سال به اتمام برسانم. ■